

Про пріоритетні напрями роботи психологічної служби у системі освіти у 2023/2024 навчальному році

Триваюча широкомасштабна збройна агресія російської федерації проти України викликала стрес у всіх учасників освітнього процесу. За таких умов істотно зростає роль психологічної служби у системі освіти щодо забезпечення своєчасного і систематичного надання психологічної та соціально-педагогічної підтримки всім учасникам освітнього процесу відповідно до цілей та завдань системи освіти.

Вагомого значення набуває створення психологічно комфортного освітнього простору для здобувачів освіти, забезпечення якісного освітнього процесу для здобувачів освіти, які мають психологічну травму, та надання своєчасної підтримки педагогічним працівникам.

Незважаючи на масштабність і складність проблеми, система освіти має у своєму розпорядженні значні можливості для надання допомоги учасникам освітнього процесу. Її професійний та організаційний ресурс, сфера соціального впливу дають змогу здійснювати комплексний і системний підхід до всіх учасників освітнього процесу.

Сьогодення передбачає перезавантаження української освіти з оновлення наявного алгоритму професійної діяльності та переглядом методології роботи з учнями, батьками, вчителями; зміну акцентів та пріоритетів з процесу на результат із використанням ефективних методів практичної психології та соціальної педагогіки. Саме психологічна служба покликана навчити, як жити в злагоді з самим собою та з іншими, як вступати у стосунки зі світом, щоб життя приносило задоволення. Тому першочерговим завданням працівників психологічної служби є пошук дієвих засобів і методів профілактичної, просвітницької та корекційно - розвиткової роботи.

Психологічна служба є необхідним компонентом у системі освіти, що забезпечує розвиток особистісного, інтелектуального та професійного потенціалу суспільства.

В умовах воєнного стану в Україні практичні психологи і соціальні педагоги відіграють важливу роль. Наразі, в процесі радикальних змін системи

освіти, психологічна служба сучасного закладу освіти як ніколи покликана сприяти покращенню умов для розвитку кожного суб'єкта освітнього процесу, здійснювати психологічну підтримку й надавати допомогу здобувачам освіти, учителям, батькам.

Робота педагогічного працівника у закладі освіти відрізняється значним обсягом зусиль, потрібних для опрацювання різних по складності та емоційній напрузі ситуацій, що виникають під час навчання.

Особливість цієї роботи полягає в тому, що педагоги кожного дня стикаються з сильними почуттями, іноді з дуже складними та неприємними. Це людський біль, агресія, безсилля, безпорадність тощо. Формуючи творчу активність учнів, потрібно постійно приділяти увагу їхнім потребам, інколи досягаючи меж своїх емоційних можливостей і професійної компетентності. Саме тому психологічний та соціально-педагогічний супровід освітнього процесу є актуальним в умовах сьогодення.

Сьогодні повертаємо додому незаконно вивезених до росії українських дітей, які зазнали і фізичного, і психологічного насильства у катівнях, що облаштували окупанти, а батьки, які намагалися повернути своїх викрадених дітей, отримали психологічну травму. Просимо фахівців психологічної служби звернути особливу увагу на цей вид роботи і передбачити його у річних планах.

Практична підтримка, надана в емпатичний спосіб, як невідкладна перша психологічна допомога відіграє важливу роль у сприянні подоланню стресового стану, а практичному психологу та соціальному педагогу потрібно пам'ятати, що, ймовірно, знадобиться не одна сесія психологічної допомоги.

Усі практичні психологи і соціальні педагоги у системі освіти мають бути обізнаними щодо психологічного впливу травматичних інцидентів та вміти надавати практичну, соціальну та емоційну підтримку учасникам освітнього процесу.

Систематичне надання учасникам освітнього процесу, які пережили травматичну подію, коротких індивідуальних консультацій тривалістю в одну сесію (що часто називається дебрифінгом), зосереджених на травматичній

події, може бути, але не загальноприйнятою практикою у роботі фахівця психологічної служби.

Отже, план роботи фахівця психологічної служби має обов'язково охоплювати питання подолання наслідків травматичних інцидентів, містити забезпечення координованої системної психологічної підтримки та надання психолого-соціальної допомоги, яка ґрунтується на забезпеченні практичної допомоги. Фахівці психологічної служби системи освіти мають розподілити та чітко прописати у плані заходів ролі та обов'язки, узгоджені між практичним психологом та соціальним педагогом закладу освіти до початку навчального року.

Водночас важливим є питання підвищення професійної компетентності практичних психологів та соціальних педагогів щодо оволодіння сучасними технологіями психологічної допомоги.

Рекомендуємо закладам післядипломної педагогічної та вищої освіти збільшити обсяг викладання курсів кризової, екстремальної психології.

Розвиток психологічної служби у системі освіти. Внаслідок воєнних дій, спричинених військовим вторгненням росії до України, значна кількість учасників освітнього процесу отримала психологічні травми різного ступеня складності, що може призводити до посттравматичного розладу та потребувати постійної психологічної підтримки та допомоги.

Російська агресія проти України зумовила низку викликів для психологічної служби освіти, а саме:

– значне зростання чисельності учасників освітнього процесу, які отримали психологічні травми різного ступеня складності та потребують постійної психологічної підтримки та допомоги;

– дефіцит практичних психологів/послуг із психологічного супроводу під час освітнього процесу з урахуванням збільшення кількості учасників освітнього процесу, яким це вкрай потрібно;

– недостатня обізнаність батьків у сфері психічного здоров'я.

Вагомого значення набуває створення психологічно комфортного середовища для здобувачів освіти та забезпечення якісного процесу навчання

для дітей, які мають психологічну травму, надання своєчасної підтримки педагогічним працівникам, залучення батьків до освітнього процесу та просвітницької роботи у сфері психічного здоров'я з питань надання психологічної підтримки.

Закон України «Про освіту» та Положення про психологічну службу у системі освіти України визначають загальне спрямування діяльності психологічної служби в закладах освіти щодо проблеми профілактики стресів, зокрема розв'язання освітніх та виховних завдань, що сприятиме збереженню психологічного здоров'я всіх учасників освітнього процесу, формуванню моделі бажаної поведінки, усвідомленню основних рис відповідальної поведінки, повноцінному розвитку особистості, створенню умов для формування мотивації до самовиховання й саморозвитку.

За даними, що надійшли з регіонів України у 2022/2023 навчальному році, **чисельність фахівців психологічної служби становить 20 155 осіб**, із них: **практичних психологів – 13 174 осіб, соціальних педагогів – 6 905 особи, методистів – 82 особи.**